

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Кафедра Практичної психології

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Директор навчально-наукового
інституту

«Українська інженерно-педагогічна
академія»

Денис КОВАЛЕНКО

«____» _____ 2024 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Соціальні аспекти організаційної психології

(назва навчальної дисципліни)

рівень вищої освіти _____ перший (бакалаврський)
/

галузь знань _____ 05 Соціальні та поведінкові науки
(шифр і назва)

спеціальність _____ 053 Психологія
(шифр і назва)

освітня програма _____ Практична психологія
(шифр і назва)

спеціалізація _____ Практична психологія
(шифр і назва)

вид дисципліни Соціальні аспекти організаційної психології (обов'язкова)

(обов'язкова / за вибором)
інститут _____ ННІ «Українська інженерно-педагогічна академія»

2024 / 2025 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження вченою радою інституту ННІ «УПА»

« _____ » _____ 2024 року, протокол № _____

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ:

Шайхлісламов З.Р., к.психол.н., с.н.с., доцент кафедри практичної психології

Програму схвалено на засіданні кафедри практичної психології

Протокол від « 03 » жовтня 2024 року № 3

В.о. завідувачки кафедри практичної психології

_____ Наталія КУЧЕРЕНКО
(підпис) (прізвище та ініціали)

Програму погоджено з гарантом освітньої (професійної/наукової) програми (керівником проектної групи) практична психологія
(назва освітньої програми)

Гарант освітньої (професійної/наукової) програми
(керівник проектної групи)

_____ Олена ХАРЦІЙ
(підпис) (прізвище та ініціали)

Програму погоджено науково-методичною комісією
Навчально наукового інституту «Українська інженерно-педагогічна академія»
(назва факультету, для здобувачів вищої освіти якого викладається навчальна дисципліна)

Протокол від « 23 » жовтня 2024 року, протокол № 1

Голова науково-методичної комісії ННІ «УПА»

_____ Сергій ПЕТРОВ
(підпис) (прізвище та ініціали)

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Соціальні аспекти організаційної психології» складена відповідно до освітньо-професійної (освітньо-наукової) програми підготовки

перший (бакалаврський)

(назва рівня вищої освіти)

спеціальності 053 Психологія

спеціалізації Практична психологія

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Мета викладання навчальної дисципліни є формування у здобувачів вищої освіти цілісного уявлення про основні ідеї й категорії організаційної психології, та оволодіння всім спектром знань з психологічного забезпечення професійної діяльності.

Дисципліна спрямована на формування знань основних категорій в організаційній психології, для підготовки здобувачів вищої освіти до загальної орієнтації у понятійному апараті, теоретичних та методологічних проблемах, основних закономірностей становлення людини у суспільстві, в сучасних вимогах праці психолога на підприємствах, а також розробка відповідних програм і концепцій, поглибленого вивчення суті процесів що відбуваються у суспільстві під впливом розвитку техніки та інноваційних методів праці.

1.2. Основні завдання вивчення дисципліни:

- освоєння здобувачами вищої освіти про особистісні риси, професійні навички та здібності;
- забезпечити здатність здобувачів вищої освіти практичного застосування отриманих психологічних знань у професійній діяльності;
- оволодіння системою методів, за допомогою якої можна виявляти певні професійні здібності та схильності;
- знання специфіки проведення психодіагностичних процедур на підприємстві;
- виявляти психологічні проблеми в трудовому колективі.

1.3. Кількість кредитів 5,0

1.4. Загальна кількість годин 150

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
Обов'язкова	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
3-й	3-й
Семестр	
6-й	6-й
Лекції	
30 год.	6 год.
Практичні, семінарські заняття	
40 год.	8 год.
Лабораторні заняття	

год.	год.
Самостійна робота	
80 год.	136 год.
у тому числі індивідуальні завдання	
год.	

1.6. Заплановані результати навчання

ПР 1. Аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання.

ПР 1.1 розуміння наукового та практичного значення психології емоцій;

ПР 1.2 вміння аналізувати та пояснювати психічні явища з точки зору психології емоцій;

ПР 1.3 пропонувати шляхи їх розв'язання психологічних проблем з використанням методів психології емоцій.

ПР 2. Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань

ПР 2. 1. розуміння предмету, структури і методів сучасної психології;

ПР 2. 2. розуміння загальної характеристики сучасних шкіл та напрямків психологічної науки;

ПР 2. 3. розуміння основних вимог до особистісних та професійних якостей психолога-дослідника та психолога-практика;

ПР 2. 4. здатність аналізувати основні види практичної діяльності психолога.

ПР 3. Здійснювати пошук інформації з різних джерел, у т.ч. з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, для вирішення професійних завдань.

ПР 3.1: уміння аналізувати дослідження, що описують комунікативний процес.

ПР 3.2: здатність до використання сучасних інформаційно-комунікативних технологій у вирішенні психологічних завдань з урахуванням трьохкомпонентної структури спілкування.

ПР 3.3: розуміння поведінки сучасних користувачів інформаційно-комунікаційних технологій.

ПР 4. Обґрунтовувати власну позицію, робити самостійні висновки за результатами власних досліджень і аналізу літературних джерел.

ПР 4.1 володіти навичками роботи з навчальною і науковою літературою з дисципліни, що вивчається.

ПР 4.2 знати основи сучасних теорій та основні терапевтичні заходи у кожній з них;

ПР 4.3 вміти вільно орієнтуватися в навчальній та науковій літературі з психології емоцій.

ПР 5. Обирати та застосовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій (тести, опитувальники, проективні методики тощо) психологічного дослідження та технології психологічної допомоги

ПР 5.1 вміння обирати та застосовувати психодіагностичний інструментарій

ПР 5.2 розуміння наукового та практичного значення результатів психологічного дослідження;

ПР 5.3 знати принципи і методи надання психологічної допомоги.

ПР 7. Рефлексувати та критично оцінювати достовірність одержаних результатів психологічного дослідження, формулювати аргументовані висновки

ПР 7.1 вміти здійснювати пошук, аналіз і оцінку інформації, необхідної для постановки і вирішення як професійних завдань, так і особистісного розвитку;

ПР 7.2 вміти застосовувати інноваційні методики при обробці результатів дослідження

ПР 7.3 вміти при аналізі отриманих результатів формулювати аргументвані висновки

ПР 8. Презентувати результати власних досліджень усно / письмово для фахівців і нефаківців.

ПР 8.1. володіння навичками використовувати отримані знання в практичній науковій та професійній діяльності.

ПР 14. Ефективно виконувати різні ролі у команді у процесі вирішення фахових завдань, у тому числі демонструвати лідерські якості.

ПР 14.1: знання сутності комунікативного процесу.

ПР 14.2: розуміння особливостей поведінки в конфліктній ситуації.

ПР 14.3: здатність до участі у тренінговій діяльності, що спрямована на ефективну командну комунікацію, та демонстрації лідерських якостей.

ПР 16. Знати, розуміти та дотримуватися етичних принципів професійної діяльності психолога

ПР 16. 1. розуміння основних положень етичного кодексу психологів України та інших держав;

ПР 16. 2. вміння орієнтуватися в предметі та актуальних завданнях психологічної науки;

ПР 16. 3. здатність аналізувати теоретичні та практичні підходи, розроблювані у сучасних напрямках психологічної науки.

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Розділ 1. Соціальні аспекти організаційної психології. Менеджмент.

Тема 1. Менеджмент як основа сучасного управління

Об'єкт, предмет и задачі організаційної психології. Поняття «менеджмент» і необхідність управління організаціями. Менеджмент як вид професійної діяльності. Еволюція управлінської думки. Суб'єкт та об'єкт управління, їх характеристика, взаємозв'язок і взаємодія. Менеджери та підприємці. Принципи, рівні, закони менеджменту.

Тема 2. Психологія управління людськими ресурсами

Психологічне забезпечення системи формування кадрів управління. Психологічне консультування персоналу організації. Підвищення психологічної культури персоналу організації засобами консультування. Психолого-акмеологічне консультування. Психологічна служба в організації

Тема 3. Соціальна установка. Сутність та структура.

Соціальна установка. Сутність соціальної установки. Структура соціальної установки (за М. Смітом). Система диспозиційних утворень, які регулюють поведінку і діяльність людини (за В. Ядовим).

Тема 4. Основи соціальних груп

Поняття соціальних груп та їх особливості. Класифікація соціальних груп.

Тема 5. Психологія іміджу в діяльності менеджера

Психологія іміджу. Імідж в діяльності менеджера. Роль іміджу керівника на формування іміджу організації. Основні компоненти іміджу ділової людини.

Тема 6. Міжособистісні стосунки у групах людей

Міжособистісні стосунки у групах. Класифікація міжособистісних стосунків в групах. Типологія статусу міжособистісних стосунків в групах

Розділ 2. Організаційна психологія

Тема 1. Трудова мотивація. Здібності та професійно-важливі якості особистості
Трудова мотивація і задоволеність працею. Здібності як чинники професійної діяльності. Професійно важливі якості особистості

Тема 2. Конфлікти в організаціях та шляхи їх вирішення

Сутність конфлікту. Класифікація конфліктів. Чинники виникнення конфліктів в організаціях та їх наслідки. Психологічні умови та засоби профілактики і попередження конфліктів в організаціях

Тема 3. Гендерно-рольова поведінка

Гендерна роль. Основні аспекти соціалізації. Гендерно-рольові конфлікти. Гендерно-рольові стереотипи поведінки.

Тема 4. Основи психогігієни, напрямки оптимізації умов праці на сучасному етапі розвитку виробництва

Предмет і завдання психогігієни. Умови праці. Елементи умов праці та класифікація.

Тема 5 Методи психологічної діагностики в організаціях

Методи діагностики персоналу організації. Діагностика груп та команд. Вимірювання організаційних феноменів.

Тема 6. Керування кар'єрою

Управління діловою кар'єрою. Організація роботи відносно її планування та реалізації. Етапи кар'єри згідно потреб. Типи підходів щодо будівництва кар'єри. Правила управління кар'єрою. Умови та напрямки реалізації професійних здібностей. Кар'єрний простір.

Тема 7. Кар'єрна компетенція. Розвиток кар'єри співробітників компанії

Кар'єрна компетенція. Формування профілів компетенцій. Підбір індикаторів поведінки. Соціально – економічні та психологічні ефекти від проведення програми. Проведення дистанційного ассесмента. Типи проблемних співробітників виявлених в процесі реалізації програми.

Тема 8. Система психологічної служби в різних сферах діяльності

Поняття психологічної служби та сфери діяльності практичного психолога. Психологічна служба у закладах освіти. Психологічна служба у силових структурах (на прикладі МВС). Основні напрямки та завдання діяльності клінічного психолога. Діяльність психолога у сфері економіки та бізнесу. Психологічна служба в центрах соціально-психологічної допомоги (на прикладі Служби сім'ї та браку).

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб.	інд.	с. р.		л	п	лаб.	інд.	с. р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Розділ 1. Соціальні аспекти організаційної психології. Менеджмент.												
Разом за розділом 1	70	14	20			36	70	4	4			62
Розділ 2. Організаційна психологія												
Разом за розділом 2	80	16	20		5	39	80	2	4		5	69
Усього годин	150	30	40		5	75	150	6	8		5	131

4. Теми семінарських (практичних, лабораторних) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
	Розділ 1. Соціальні аспекти організаційної психології. Менеджмент.		
1	Менеджмент як основа сучасного управління	4	
2	Психологія управління людськими ресурсами	2	2
3	Соціальна установка. Сутність та структура.	4	
4	Основи соціальних груп	2	
5	Психологія іміджу в діяльності менеджера	4	
6	Міжособистісні стосунки у групах людей	4	2
	Розділ 2. Організаційна психологія		
7	Трудова мотивація. Здібності та професійно-важливі якості особистості.	2	2
8	Конфлікти в організаціях та шляхи їх вирішення	4	2
9	Гендерно-рольова поведінка	2	
10	Основи психогігієни, напрямки оптимізації умов праці на сучасному етапі розвитку виробництва	2	
11	Методи психологічної діагностики в організаціях	4	
12	Керування кар'єрою	2	
13	Кар'єрна компетенція. Розвиток кар'єри співробітників компанії	2	
14	Система психологічної служби в різних сферах діяльності	2	
	Разом	40	8

5. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Опрацювання конспекту лекцій (робочого зошиту), джерел навчальної інформації (навчальної літератури) за темою та додаткової літератури	14	22
2	Виконання індивідуального завдання (реферат)	5	5
3	Складання тлумачного словника англійською мовою за темою лекції	5	5
3	Підготовка до практичних занять шляхом вивчення літератури й конспекту (робочого зошиту), відповіді на питання для самоконтролю завдань у робочих зошитах	24	38
5	Виконання завдань для самостійної роботи на сайті дистанційної освіти	20	42
6.	Виконання тестових контролів на сайті дистанційної освіти	12	12
	Разом	80	136

6. Індивідуальні завдання (реферат)

№№	Назва теми
1	Прикладні напрями праці психолога по роботі з персоналом організації.
2	Функції діяльності психологів по роботі з персоналом.
3	Просвітницька діяльність психологів по роботі з персоналом.
4	Роль діагностичної та експертної діяльності психологів по роботі з персоналом.
5	Прогнозування і профілактика як види діяльності організаційних психологів.
6	визначення перспектив розвитку, перспективних напрямків діяльності, розробка оптимальних способів і технологій ділового спілкування конкретної організації.
7	Психокорекційна, психоконсультативна та психотерапевтична діяльність психолога по роботі з персоналом.
8	Сутність організацій, їх соціально-економічні та соціально-психологічні функції.
9	Ефективність, продуктивність діяльності організації.
10	Види організації та її найбільш важливі характеристики.
11	Соціальні, господарські, державні, муніципальні, приватні, змішані організації.
12	Роль менеджерів та персоналу у забезпеченні ефективної діяльності організації.
13	Управління, як спеціальний вид діяльності в організаціях, як певна категорія людей, як спеціальна галузь знань.
14	Основні підходи та принципи аналізу діяльності організацій в сучасних умовах.
15	Аналіз організацій як відкритих соціальних систем, ситуаційний підхід, принцип «організацій, що навчаються», принцип гуманістичного менеджменту.
16	Система основних управлінських функцій, її критерії.
17	Основні групи управлінських функцій.
18	Зміст основних управлінських функцій: ціліпокладання прогнозування, планування, організаційна, прийняття рішення, мотивування, комунікативна, контрольна - корекційна тощо.
19	Психічна регуляція управлінської діяльності.
20	Специфіка процесів сприйняття, своєрідність довгострокової пам'яті в управлінській діяльності, мислення, як один з найважливіший когнітивних процесів управлінській діяльності, вольові якості особистості керівника.
21	Мотивація як функція управління, основні індикатори трудової мотивації персоналу, етапи мотиваційного процесу фахівців, типи мотивації і відповідні їм типи поведінки.
22	Змістовні теорії мотивації. Теорія ієрархії потреб А. Маслоу, теорія мотиваційних потреб Д. Мак Клееланда, мотиваційно-гігієнічна теорія Ф. Герцберга.
23	Процесуальні теорії мотивації. Теорія трудової мотивації Д. Аткинсона, теорія очікувань В. Врума, теорія справедливості С. Адамса, теорія мотивації Л. Портера-Е. Лоулера, теорія постановки цілей Е. Лока.
24	Особливості адаптації співробітників в організації.
25	Адаптація співробітника як фактор підвищення ефективності його професійної діяльності.
26	Сучасний етап розробки психології адаптації.
27	Адаптація співробітників в організації та її функція.
28	Основні види адаптації: за відносиною суб'єкт-об'єкт, по впливу на співробітника, за рівнем, за напрямками.
29	Етапи адаптації співробітників. Система чинників адаптації.
30	Методи дослідження адаптації співробітників в організації. Управління адаптацією.
31	Моделі організаційної поведінки співробітників: «теорія Х» «теорія Y» Д. Мак Грегора, типологій підлеглих Е. С. Яхонтової, А. Г. Маклакова та ін.

7. Методи навчання

Освітні технології (проблемне навчання, аудіовізуальні технології, технологія студентоцентрованого навчання тощо).

У залежності від виду занять використовуються такі методи:

– на лекціях – різні види бесід, розповідь, пояснення, лекція; пояснювально-ілюстративний, репродуктивний та метод проблемного викладу; ілюстрація та демонстрація;

– на практичних заняттях – тестування (педагогічне та психологічне), тренінг, виконання практичних завдань (вправ) репродуктивного та творчого характеру, моделювання й аналіз педагогічних ситуацій, мікрОВикладання;

– у ході самостійної навчально-пізнавальної діяльності – вивчення навчальної та наукової літератури; аналіз, систематизація, класифікація, конспектування освітньої інформації; виконання вправ, пошук відповідей на запитання, складання таблиць.

8. Методи контролю

Поточний контроль – виконання завдань (вправ), виступ, публічний захист виконаних завдань, усне опитування, експрес-опитування.

Підсумковий контроль – екзамен.

9. Схема нарахування балів

Приклад для підсумкового семестрового контролю при проведенні семестрового екзамену або залікової роботи

Поточний контроль, самостійна робота, індивідуальні завдання															Екзамен (залікова робота)	Сума	
Розділ 1						Розділ 2									Разом		
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	Інд. завд.	60	40	100
5	3	5	3	5	5	3	6	3	3	5	3	3	3	5	60	40	100

T1, T2 ... – теми розділів.

Для допуску до складання підсумкового контролю (заліку, або екзамену) здобувач вищої освіти повинен набрати не менше _____ балів з навчальної дисципліни під час поточного контролю, самостійної роботи, індивідуального завдання.

Критерії оцінювання навчальних досягнень

Загальна система оцінювання: Навчальна дисципліна оцінюється за 100-бальною шкалою. Робота студента впродовж семестру/залік - 60/40

№	Види робіт здобувача	Оцінка
1.	Активна робота на лекції	0-15
2.	Участь в експрес опитуванні	0-18
3.	Підготовка презентації наукової доповіді	0-5
4.	Наукова доповідь (реферат)	0-5
5.	Виконання вправ на практичних заняттях	0-24
6.	Складання тлумачного словника на англійській мові	0-5

7.	Робота на сайті дистанційного навчання (тестові завдання - №1, №2, №3, №4 та завдання творчого характеру по 0-5 балів)	0-25
	Всього за навчальну дисципліну	0-100

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка	
	для чотирирівневої шкали оцінювання	для дворівневої шкали оцінювання
90 – 100	відмінно	зараховано
70-89	добре	
50-69	задовільно	
1-49	незадовільно	не зараховано

10. Рекомендована література

1. Шайхлісламов З. Р. Соціальні аспекти організаційної психології : конспект лекцій для здобувачів вищої освіти освітнього ступеня «бакалавр» денної та заочної форм здобуття освіти спеціальності 053 Психологія / З. Р. Шайхлісламов; Укр. інж.-пед. акад. – Харків : УПА, 2023. – 157 с.

2. Соціальні аспекти організаційної психології: методичні вказівки до практичних занять для здобувачів вищої освіти денної форми навчання напрям підготовки 053 психологія / Укр.інж.-пед.акад.; упоряд. А. Л. Злотніков.– Х.: [б.в.], 2015. – 25 с.

3. Соціальні аспекти організаційної психології: методичні вказівки по організації та плануванню самостійної роботи здобувачів вищої освіти при кредитно-модульній організації навчального процесу денної форми навчання напрям підготовки 053 психологія / Укр.інж.-пед.акад.; упоряд. А. Л. Злотніков.– Х.: [б.в.], 2015. – 30 с.

Основна література

4. Основи соціальної психології : підручник для закладів вищої освіти / П. П. Горностай, М. М. Слюсаревський, В. О. Татенко, Т. М. Титаренко, Н. В. Хазратова та ін. ; за ред. М. М. Слюсаревського. – Київ : Талком, 2018. – 580 с.

5. Поліщук С. А. Методичний довідник з психодіагностики: навч.-метод. посібник для вищих навч. закладів/ С. А. Поліщук. - Суми: Університетська книга, 2019. – 442 с.

6. Соціальна психологія : навч. посіб. для здобувачів ступеня бакалавра / Н. Ю. Воляннюк, Г. В. Ложкін, О. В. Винославська, І. О. Блохіна, М. О. Кононець, О. В. Москаленко, О. І. Боковець, Б. В. Андрійцев ; КПІ ім. Ігоря Сікорського. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2019. – 254 с.

Допоміжна література

7. Дуткевич Т. В., Савицька О. В. Практична психологія: Вступ до спеціальності. 2-ге вид. Навч. посіб. – К.: Центр учбової літератури, 2019. – 255 с.

8. Загальна психологія / За ред. С. Д. Максименка. 2-ге вид. – Вінниця: Нова Книга, 2018. – 280 с.

9. Прикладна психологія : навчальний посібник / В. М. Павленко, І. В. Кряж, О. Л. Луценко та ін. ; за ред. В. М. Павленко. – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2015. – 532 с.

10. Психологія : підруч. для студ. вищ. навч. закл. / Ю. Л. Трофімов, В. В. Рибалка, П. А. Гончарук та ін. ; за ред. Ю. Л. Трофімова. – 7-е вид., стер. – К. : Либідь, 2015. – 558 с.

11. Столяренко О. Б. Психологія: практикум : навч. посібник- Кам'янець-Подільський: ПП «Медобори-2006», 2019. – 224 с.

11. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

1. <http://www.nbuv.gov.ua/> – Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського.
2. <http://korolenko.kharkov.com/> – Харківська державна наукова бібліотека ім. В.Г. Короленка.
3. Журнал «Практична психологія та соціальна робота» <http://psyjournals.org.ua>
4. Електронна бібліотека «Читалка» <http://chitalka.info/psy.html>

Дію робочої програми продовжено: на 20____/20____ н. р.

« _____ » _____ 20 ____ г.

« _____ » _____ 20 ____ г.